

ВИРАЖЕННЯ ЗООМОРФІЗМІВ ЗАСОБАМИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ТЕКСТАХ НОВОГО ЗАПОВІТУ ТА КНИГИ ПСАЛМІВ

У статті на матеріалі текстів Нового Заповіту та Книги Псалмів проаналізовано зооморфізми за формальним вираженням засобами української мови на дві групи: апелятиви та репрезентативи; значну увагу приділено зооморфізмам, переносні значення яких не зафіксовані тлумачними словниками; зроблено пропозиції щодо уточнення та розширення відповідних словникових статей.

Ключові слова: зооморфізм, переносне значення, апелятив, репрезентатив, власне зооморфізми, імпліцитні зооморфізми.

У мові перекладу текстів Біблії ужиті численні конструкції вторинної номінації: епітети, порівняння, алегорії, символи, прийоми метафоричного та метонімічного перенесення, які сприяють утворенню образності, емоційності та виразності у процесі апеляції до душевних переживань людини.

У лінгвістичному просторі явище зооморфізмів усе ще належить до малодосліджених, незважаючи на його тривале функціонування впродовж багатьох століть. Чимало наукових розвідок були присвячені дослідженню природи та особливостей зооморфізмів (Є. Брославская, Ц. Огдонова, О. Шаля та ін.), проблемі зооморфічних компонентів у складі фразеологічних одиниць (М. Дем'яненко, Т. Лебеденко, С. Черненко та ін.), також багато науковців проводили зіставні дослідження функціонування зооморфізмів у різних мовах (Е. Гутман, М. Дем'яненко, Ф. Литвин, М. Черемисіна та ін.) та здійснювали класифікації за різними критеріями (Г. Гайдук, Н. Лобур, Е. Тихонович та ін.).

Актуальність нашого дослідження функціонування зооморфізмів у релігійному стилі текстів полягає у виявленні найдавніших витоків переносних значень на основі метафоричного перенесення ознак, властивостей, характеристик тварини на людину.

Мета дослідження – проаналізувати особливості функціонування зооморфізмів у мові перекладу сакральних текстів Нового Заповіту та Книги Псалмів шляхом систематизації, класифікації та пояснення контекстуальних значень зооморфізмів у порівнянні з їх фіксацією в 11-томному тлумачному „Словнику української мови” (1970-1980).

Зафіксовані зооморфізми в текстах Нового Заповіту та Книги Псалмів підтверджують своє найдавніше походження і вказують не лише на властиве носіям мови метафоричне анімалістичне

мислення, але й на широке використання зооморфізмів у давньому мовленнєвому вжитку. Зооморфізми розвивають своє переносне метафоричне значення на основі зоонімів (назв тварин). Л. Приблуда зазначає, що такі зооморфічні метафори „переважно завжди мають оцінний смисл“, оскільки перенесення на людину ознак тварин має на меті передати оцінні конотації [11].

Зібрані зооморфізми у Новому Заповіті та Книзі Псалмів [1] групуємо за їх формальним вираженням засобами української мови. Усі зооморфізми поділяємо на дві групи: апелятиви та репрезентативи. Таке протиставлення застосовуємо услід за вченням К. Бюлера, який вважає, що функціональні сфери апеляції та репрезентації існують паралельно та незалежно один від одного [4, с. 33].

Функціональна сфера апеляції, на думку М. Скаба, – це сукупність мовних одиниць різних ярусів, використовуваних мовцями для виконання спеціального комунікативного завдання – встановити, підтримувати та регулювати мовленнєвий контакт між учасниками спілкування [13, с. 6]. Саме на цю сферу, як зазначає К. Бюлер, спрямовані пестливі, ласкаві та згублені слова (вульгаризми) [4, с. 32]. Головним структурним елементом апелятивної сфери виступає **апелятив** [2, с. 18], який є важливим компонентом висловлювання, адже він уточнює спрямованість мовлення у напрямку до адресата й акцентує увагу на тому, що саме цей адресат є його отримувачем [3, с. 45]. Окрім цього, апелятиви використовують не лише для привернення уваги того, до кого звертається мовець [14, с. 56] чи встановлення або підтримки контакту, але й виражає ставлення мовця до слухача (того, хто безпосередньо отримує інформацію) [3, с. 45]. І. Бойко було зафіксовано, що апелятиви активно долучаються до утворення додаткових семантичних характеристик висловлювання [2, с. 20], і саме це ми спробуємо перевірити на прикладі біблійних зооморфізмів-апелятивів.

У Новому Заповіті та Книзі Псалмів апелятиви трапляються надзвичайно рідко – ми зафіксували лише один випадок: *Горе вам, книжники та фарисеї, лицеміри, що пророкам надгробники ставите і праведникам прикрашаєте пам'ятники, та говорите: Якби ми жили за днів наших батьків, то ми не були б співниками їхніми в крові пророків. Тим самим на себе свідкуєте, що сини ви убивців пророків. Доповніть і ви міру провини ваших батьків! О змій,*

о роде гадючий, – як ви втечете від засуду до гесни? (Мт. 23:29–33). **Змія** – перен. Про злу, підступну людину [16, III, с. 629]. **Змій** – перен. Про підступну, хитру людину [16, III, с. 620–621]. У праці „Символите и сигналите“ Н. Велимирович, єпископ Сербської православної церкви, зазначає, що **змія** – це символ сатани [5, с. 26]. Зооморфізмом-апелятивом **змії** позначають лицемірних, злих та підступних книжників і фарисеїв, у яких діла не підкріплені словами, адже, незважаючи на те, що чинять подібно праведникам, все одно засуджують пророків і відрікаються від них і тієї віри, яку вони поширюють.

Репрезентативи виступають структурними елементами сфери репрезентації. Вони призначені для повідомлення інформації, яка об'єктивно відображає стан речей, виражає суб'єктивні думки та передбачає оцінку [8, с. 8]. Мета репрезентативів полягає в тому, щоб різною мірою фіксувати відповідальність мовця за повідомлення про певний стан речей, за істинність висловлюваного [12, с. 181]. У групі репрезентативів ми розрізняємо: 1) власне зооморфізми, 2) зооморфізми, що входять до складу порівняльних конструкцій та 3) імпліцитні зооморфізми.

До першого виду репрезентативів належать **власне зооморфізми** – такі, що на основі зоонімів розвивають переносне значення стосовно людини, наприклад: **А. І поставить Він вівці праворуч Себе, а козлята – ліворуч. Тоді скаже Цар тим, хто праворуч Його: „Прийдіть, благословенні Мого Отця, посядьте Царство, уготоване вам від закладин світу“ [...]. Тоді скаже й тим, хто ліворуч: „Ідіть ви від Мене, прокляті, у вічний вогонь, що дияволові та його посланцям проготований”** (Мт. 25:33–34,41). **Вівця** – перен., *зневажл.* Про покірну, лякливу людину [16, I, с. 550]. **Вівці** уособлюють покірних та вірних послідовників Ісуса Христа, а **козлята** – нечестивих людей [10, с. 216]. **Б. Бо пси оточили мене... обліг мене натовп злочинців, прокололи вони мої руки та ноги мої...** (Пс. 21:17). **Пес** – перен., *зневажл.* Про погану, негідну людину, що своїми вчинками, діями викликає обурення й загальний осуд [16, VI, с. 340]. Н. Велимирович вважає, що **пси** – це символ впертих безбожників, твердолобих і закоренілих [5, с. 27]. А біблійні словники подають значення: „ворог“ [15, с. 821] та „символ лютих ворогів“ [10, с. 320]. Отже, **псами** названі злочинці, боговідступники, вороги, які свідомо чинять жорстоку розправу над вірянами. **В. Не віддаляйся від мене, бо горе близьке, бо нема мені помічника! Багато биків оточили мене, башанські бугаї обступили мене.** (Пс. 21:12–13). Жоден із використаних словників не подає переносного значення для зооморфізмів **бик**, **бугай**, але контекстуально ці

зооморфізми наближені до попереднього прикладу **пси**, оскільки всі три зооніми вжито на позначення злочинців. Зазначимо, що ці три зооморфізми різносторонньо характеризують боговідступників: **пси** вказують на жорстокість і лютість, **бики** та **бугаї** – не лише на фізичну величину чи силу людей, але й на їх стагну поведінку, адже означення **башанські** походить від назви Башан – край в Трансйорданії, що славився своїми чередами [9, с. 361]. Варто зауважити, що словосполучення **башанські бугаї** щемаєвнутрішній контраст. У Книзі Псалмів знаходимо такий опис краю: „Гора Божа – Башанська гора, гора верхогір'я – гора та Башанська (Пс. 67:16). Звідси можемо наголосити, що **башанські бугаї** – це злочинці Божого краю, у цьому й контраст: боговідступники, свідомі жорстокі злочинці знаходяться саме в облюбленому Богом краї. **Г. А я – черв'як, а не чоловік, посміховище людське й погорда в народі** (Пс. 21:7). **Черв'як** – перен. Жалюгідна, нікчемна, слаба людина [16, XI, с. 300]. За „Біблейським словарем“ Ерика Нюстрема **черви** є різновидом **саранчі** і означає щось незначне [10, с. 388]. У цьому контексті і передано всю нікчемність та жалюгідність людини, її незначне, непомітне місце серед інших.

Ще одним видом репрезентативів є **зооморфізми, що входять до складу порівняльних конструкцій**. Услід за Т. Докукіною виділяємо порівняльні конструкції, що реалізуються за допомогою: а) сполучників і модально-порівняльних часток: *як, мов, немов, наче, неначе, ніби, нібито* тощо; б) синсемантичних слів (лексем відкритої семантики, тобто таких, що вимагають доповнення) [6, с. 166]. За визначенням Н. Іваницької, *синсемантичні слова* – повнозначні слова, які не можуть самостійно реалізувати семантики, оскільки потребують компенсації змісту іншими, залежними від них словами. Крім семантичної недостатності, їм властиве однозначне граматичне прогнозування заповнення, яке виявляється, насамперед, у тому, що слово компенсує недостатню семантику через приєднання іншого слова, що стоїть у певній граматичній формі, якою найчастіше буває той чи інший відмінок залежного слова [7, с. 42].

В аналізованому матеріалі часто трапляються **порівняння з використанням сполучників та модально-порівняльних часток: А. Уподобився я пеликанові пустині, я став, як той пугачруїн! Я безсонний, і став, немов пташка самотня на дасі...** (Пс. 101:7–8). У словниках для зооніма **пугач** не зафіксовано переносного значення, **пташка** ж має декілька переносних значень, проте жодне не відповідає образу в поданому контексті. Розлогі порівняння **яктой пугач руїн**

танемов пташка самотня на дасістворюють образ самотньої людини, покинутої і забутої людьми й Богом. Про останнє свідчить звертання у цьому ж псалмі: „Не ховай від мене обличчя Свого, в день недолі моєї – схили ухо до мене“ (Пс. 101:3). **Б.** Цей Бог мене силою оперезав, і дорогу мою учинив непорочною, Він зробив мої ноги, **мов у лані**, і ставить мене на висотах моїх (Пс. 17:33–34). Переносне значення зооніма **лань** стосується лише ознак стрункості та тендітності жінки [16, IV, с. 447], у цьому ж контексті порівняння **ноги, мов у лані** використано на позначення швидкого і прудкого бігу. У словнику Е. Нюстрема знаходимо таке пояснення всього контексту: „Давид утікав від своїх ворогів зі швидкістю оленя“ [10, с. 289]. **В.** Не будьте, як кінь, як той мул нерозумні, що їх треба приборкати оздобою їхньою – вудилом і вуздечкою, як дотебе вони не зближаються (Пс. 31:9). Зафіксовані переносні значення не відповідають поданому образу. У самий контекст вкладена ознака, яку передають зооніми **кінь** та **мул**: не будьте, як кінь, як той мул **нерозумні**. В образі **коня** та **мула** спостерігаємо нерозумних людей, що не можуть самі добровільно наблизитись до віри, але потребують, щоб їх приборкали, переконали і привели до цього. **Г.** Оточили мене (народи – Т. М.) **немов бджоли**, та погасли вони, як терновий огонь, я бо Господнім Ім'ям їх понищив (Пс. 117:12). У словниках для зооніма **бджола** не зафіксовано переносного значення. Згідно контексту зоонімом **бджоли** позначено велику, незліченну кількість народів, тобто в порівнянні виражена суто кількісна ознака.

Рідше спостерігаємо **порівняння з використанням синсемантичних слів**, що виражені прикметниками та дієсловами. **1. Прикметниками:** **А.** Вороги оточили тепер наші кроки, наставили очі свої, щоб мене повалити на землю... Із них кожен **подібний до лева**, що шарпати прагне (Пс. 16:11–12). У більшості джерел за **левом** закріплені ознаки хоробрості та безстрашності [16, IV, с. 458; 5, с. 28], проте є й інші трактування: у вигляді **лева** іноді представляють ворога [8, с. 821], або ж роблять вказівку на їхню силу й жорстокість [10, с. 228]. Отже, від **лева** людина перебирає ознаку жорстокості та ворожості, що без вагань здатна чинити зло іншим людям. **Б.** Вони думають, ніби дома їхні навіки, місця їхнього замешкання з роду до роду, іменами своїми звать земля не зостається в пошані людина, – **подібна худобі, що гине!** (Пс. 48:12–13). Хоч вона [людина] свою душу за життя свого хвалить, і славлять тебе, як для себе ти чиниш добро, вона прийде до роду батьків своїх, що світла вони не побачать навіки! Людина в пошані, але нерозумна, –

подібна худобі, що гине! (Пс. 48:19–21). Тут варто зрозуміти послідовність причинно-наслідкових зв'язків: спочатку людина в пошані серед інших, але якщо вона буде поводитись нерозумно (з псалму: дбаючи про багатство земне, матеріальне, а не про збагачення та очищення душі), то вона стане **подібною худобі, що гине**, а така людина вже не матиме пошани у людей і після смерті не побачить „світла“. Зооморфічний образ **худоба, що гине** означає, що духовно бідна людина не користуватиметься пошаною, оскільки стоїть на краю свого морального занепаду. **2. Дієсловами:** **А.** Бо болить моє серце, і в нутрі моїм коле, а я немов бидло й не знаю, – я перед Тобою **худобою став!**... та я завжди з Тобою, – Ти держиши мене за правницю, Ти Своєю порадою водиш мене, і тому до слави Ти візьмеш мене! (Пс. 72:21–24). Переносне значення, зафіксоване у словнику, не відповідає контекстуальному зооморфічному образу. В аналізованому випадку **худоба** – це ознака слабкої, немічної людини, яка з безмежною вірою в усьому покладається на Бога, довіряє Йому вести себе праведним шляхом. **Б.** Уподобився я **пеліканові** пустині, я став, як той пугач руїн! (Пс. 101:7). **Пелікан** – людина, яка без підтримки Господа почувається самотньою, покинутою, забутою.

Останнім, проте найбільш розгалуженим, видом репрезентативів є **імпліцитні зооморфізми**. Ці зооморфізми не виражені зоонімами, як попередні два види, але за допомогою похідних відзоонічних слів або таких, що первинно стосуються лише тварин, і формують у реципієнта образ тварини (прихований зоонім), ознаку якої прагнуть передати. До цього виду відносимо: збірні іменники на позначення тварин, відзоонічні прикметники й анімалістичні частини від цілого.

Імпліцитні зооморфізми у вигляді **збірних іменників** найважче виявити, оскільки такі іменники позначають декілька видів тварин за загальними ознаками, наприклад: **А.** Він наш Бог, а ми люди Його пасовиська й **отара** руки Його (Пс. 94:7). Імпліцитним зооморфізмом виступає зоонім **вівці**, адже у прямому значенні **отара** – великий гурт овець, кіз [16, V, с. 802]. У переносному значенні **отара** – **зневажл.** Безладний гурт людей, натовп, юрба [16, V, с. 802]. Проте в контексті немає зневажливої конотації, яку фіксує словникова стаття. Отарою у позитивному значенні називають послушних вірян. **Б.** Не лякайся, **черідко мала**, бо сподобалося Отцю вашому дати вам Царство. Продавайте достатки свої та милостиню подавайте. Робіть калитки собі не старіючі, – невичерпний скарб той у небі, куди не крадається злодій, і міль де не точить (Лк. 12:32–33). У прямому значенні **череда** – гурт свійських тварин (перев. великої рогатої худоби)

[16, XI, с. 303]. **Велика рогата худоба** – бики, воли, корови, буйволи, яки і т. ін. [16, I, с. 318], тобто імпліцитним зооморфізмом є **свійські бики, воли** та ін. У переносному значенні **череда** – розм. Велика, неорганізована група людей, які разом кудись ідуть, прямують і т. ін [16, XI, с. 303]. Головною ознакою цього зооморфічного образу є покірність, властива свійській худобі. Тому можемо уточнити переносне значення образу, поданого у словниковій статті: **черідка** – це пестливе називання покірних богоугодних людей. **В. Тож благаю між вами пресвітерів, співпресвітер та свідок Христових страждань, співучасник слави, що повинна з'явитись: насіть стадо** Боже, що у вас, наглядайте не з примусу, але добровільно по-Божому, не для брудної наживи, а ревно, не пануйте над спадком Божим, але будьте для **стада** за взір (1 Петр. 5:1–3). **Стадо** – 1. Група тварин (перев. одного виду, віку і т. ін.), об'єднаних з певною господарською метою (для утримання, нагулу, відгодівлі тощо). 2. *тільки одн.* Загальне поголів'я сільськогосподарських тварин того самого виду [16, IX, с. 636]. Імпліцитним зооморфізмом виступає будь-яка свійська тварина, що тримається стада: вівці, кози, барани, бики чи ін. **Стадо** – *перен., зневажл.* Велика неорганізована несвідома група людей. **Вівці встаді**– про покірних несвідомих людей. **Стадо баранів**– про людей, які сліпо, без роздумів ідуть за ким-небудь [16, IX, с. 636]. В іншому джерелі є лише примітка: іноді народ у позитивному значенні порівнюють із стадом [15, с. 821]. Отже, **стадом** виступає група покірних людей, яких потрібно доглядати і настановляти на праведний шлях.

Відзоонімі прикметники полегшують розуміння імпліцитних зооморфізмів, оскільки походять від конкретного зооніма: **А. Роде зміїний!** Як ви можете мовити добре, будиши злі? Бо чим серце наповнене, те говорять уста (Мт. 12:34). **Зміїний** – 1. Прикм. до змія і змії. 2. *перен.* Злий, підступний, ворожий [16, III, с. 620]. Переносні значення зоонімів **змія** і **змії** теж подібні: „зла, підступна людина“ [16, III, с. 629] та відповідно „підступна, хитра людина“ [16, III, с. 620]. **Змія** чи **змії** виступають імпліцитними зооморфізмами і передають ознаки *хитрий, підступний, злий*. **Б. О змії, о роде гадючий,** – як ви втечете від засуду до геєнни? (Мт. 23:33). **Гадючий** – 1. Прикм. до гадюка. 2. *перен.* Який таїть у собі небезпеку; віроломний [16, II, с. 11]. Переносне значення зооніма **гадюка** – *зневажл.* Про злу, підступну людину [16, II, с. 11]. Спостерігаємо: гадючий – гадюка – злий, підступний (про людей чи цілий рід). **В. Стережіться фальшивих пророків, що приходять до вас ув одежі овечій, а всередині – хижівовки** (Мт. 7:15). **Овечий** –

1. Прикм. до вівця. 2. *перен.* Дуже покірливий, слухняний // *перен.* Обмежений, недалекий (про розум) [16, V, с. 611]. **Вівця** – *перен., зневажл.* Про покірну, лякливу людину [16, I, 550]. Імпліцитним зооморфізмом виступає **вівця**, оскільки переносне значення передає ознаку покірності, слухняності, проте з контексту бачимо, що також використаний фразеологізм **вовк в овечій шкурі**, тільки виражений у розлогій описовій формі. Значення фразеологізму зафіксоване словником: про лицеміра, який під машкарою доброзичливості приховує злі наміри [16, I, с. 711]. Звідси, **одежа овеча** – це лицемірне приміряння людиною маски послуху та покірного смирення. **Г. Вороги приготували пастку для стіп моїх, душу мою нахилили, вони викопали вовчу яму для мене, – і попадали в неї самі!** (Пс. 56:7). **Вовчий**–1. Прикм. до вовк. 2. *перен.* Жорстокий, лютий [16, I, с. 712]; також у словнику є визначення словосполучення **вовчачама**, проте лише у мисливському та військовому значенні, але в контексті потрібно сприймати це образно. Імпліцитний зооморфізм – **вовк**. За хижість дикого вовка вважали особливо огидною твариною [10, с. 73]. **Вовча яма** – жорстоке, підступне, огидне заманювання, спонування невинної людини до чогось, супроводжуване злими намірами.

В аналізованих текстах знаходимо такий специфічний вид імпліцитних зооморфізмів, як **ані-малістичні частини від цілого**. Під таким поняттям розуміємо вираження конкретної ознаки тварини, яку проєктують на людину, через окремі частини її тіла (наприклад, *зуби, кігті, хвіст* та ін.). Такі імпліцитні зооморфізми відображають перехід метонімічного перенесення в метафоричне. У нашому випадку ми говоримо про синекдоху, яка є різновидом метонімії і має здатність переносити назву частини на назву цілого і навпаки. **А. Але Господь став при мені та й мене підкріпив, щоб проповідь виконалась через мене, та щоб усі погани почули її. І я визволился з пащі лев'ячої...** (2 Тим. 4:17). У цьому контексті **паща лев'яча** має навіть подвійну синекдоху: по-перше, відбувається процес перенесення з частини (*паща*) на ціле (*лев*); а по-друге, одна (*паща – лев*) вживається замість множини (*велика кількість людей*). В образі **лева** іноді представляють ворога [15, с. 821], або ж вказують на його силу й жорстокість [10, с. 228], а тому **паща лев'яча** – це пропаші, небезпечні, підступні та жорстокі злочинці та безбожники. **Б. В укритті він** (безбожний – Т. М.) *чатує, як лев той у зарості, чатує схопити убогого, хапає убогого й тягне його в свою сітку...* *Припадає, знижується він, – і попадають убогі в його міцні кігті...* (Пс. 9:30–31). Тут безбожника спочатку порівнюють із **левом**, а потім звертають увагу на **міцні кігті**, якими він

свідомо чинить злочин проти убогих. У словнику зафіксований сталий вислів *потрапити в кігті*, що із зневажливим маркуванням означає бути в цілковитій залежності від когось, потрапити під чийось владу [16, IV, 158]. У словосполученні *міцні кігті* (лева) ми вбачаємо ознаку злочинності, насильства та жорстокої грубої сили, яку самовпевнено застосовують до інших.

Отже, у текстах Нового Заповіту та Книги Псалмів функціонують дві групи зооморфізмів за їх формальним вираженням засобами української мови: апелювати та репрезентативи. Зооморфізми-апелювати трапляються надзвичайно рідко – ми зафіксували лише один випадок (*о змій!*). У групі репрезентативів ми розрізняємо: а) власне зооморфізми (*вівці, козлята, пси, бики, бугаї, черв'як*); б) зооморфізми, що входять до складу порівняльних конструкцій мають такі різновиди: порівняння з використанням сполучників та модально-порівняльних часток (*як пугач, немов пташка, мов у лані, як кінь, як мул, немов бджоли*) та порівняння з використанням синсемантичних слів, що, у свою чергу, за частиномовною належністю виражені прикметниками (*подібний до лева, подібна худобі*) та дієсловами (*худобою став, уподобився я пеліканові*); в) імпліцитні зооморфізми, які виявляються у вигляді збірних іменників (*отара, черідка, стадо*), відзоонічних прикметників (*рід зміїний, рід гадючий, одяга овеча, вовча яма*) та анімалістичних частин від цілого (*паща лев'яча, міцні кігті*). Усі значення зафіксованих зооморфізмів ми розкрили за допомогою тлумачних та біблійних словників, однак було чимало таких, що не зафіксовані використаними джерелами: деякі зооніми зовсім не мають зафіксованих переносних значень (*бики, бугаї, пугач, бджола, пелікан*), інші – мають, проте такі, що не відповідають значенню у біблійному контексті (*пташка, лань, кінь, мул, худоба*).

Перспективним та цікавим вважаємо подальше дослідження зооморфізмів в інших книгах Старого Заповіту для визначення особливостей анімалістичного метафоричного мислення носіїв мови тієї епохи, коли творили ці тексти.

Література

1. Біблія або Книги Святого Письма Старого і Нового Заповіту [Текст] : із мови давньоєврейської й грецької на українську дослівно наново перекладена / пер. І. Огієнко. – К. : Українське Біблійне Товариство, 2002. – 1159с.+ 4 с. карт.
2. Бойко І. О. Особливості апелювативних номінацій сучасного українського розмовного дискурсу (на матеріалі серіалу „Одного разу під Полтавою“) / І. О. Бойко // Лінгвістичні дослідження: зб. наук. праць ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. – Х., 2016. – Вип. 41. – С. 17–25.
3. Бойко І. О. Концепція апелювати в комуніка-
4. тивній лінгвістиці / І. О. Бойко // Мовні і концептуальні картини світу. – К., 2015. – Вип. 51. – С. 43–52.
5. Бюлер К. Теория языка. Репрезентативная функция языка. – М.: Прогресс, 1993. – 501 с.
6. Велимирович Н., Св. Символите и сигналите / Свети Николай Велимирович. – Пловдив : Православна класика, 2014. – 69 с.
7. Докукіна Т. Ю. Порівняльні конструкції з субстантивним словосполученням в оповіданнях В. Винниченка / Т. Ю. Докукіна // Наука і сучасність : зб. наук. праць. – К. : Логос, 2003. – Т. 50. – С. 165–169. – (Серія : Педагогіка. Філологія).
8. Іваницька Н. Л. „Повнозначне слово“ з позицій сучасного осмислення його лінгвальної сутності / Н. Л. Іваницька // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова): зб. наук. праць. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – Вип. 1. – Кн. 1.–С. 39-47.– (Серія № 8. Філологічні науки (мовознавство і літературознавство)).
9. Кісельова А. А. Іміджеві доміанти ведучого в теледискурсі : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / А. А. Кісельова. – Одеса, 2011. – 21 с.
10. Новий Заповіт і Книга Псалмів. – Гедеонові браття, 1988. – 462 с.
11. Нюстрем Э. Библиейский словарь : энциклопедический словарь / Эрик Нюстрем ; пер. со шведс. под ред. И. С. Свенсона. – С.-П. : Библия для всех, 1998. – 523 с.
12. Приблуда Л. М. Стилистичні функції метафори у прозі початку XXI століття [Електронний ресурс] / Л. М. Приблуда. – 2013 // Режим доступу : <chrome-extension://oem mndcbl dboiebfnladdacbfmadadm/http://dSPACE.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/14733/1/5.pdf>.
13. Серль Дж. Р. Классификация иллокутивных актов / Дж. Р. Серль // Новое взарубежной лингвистике / [под общ.ред. Б. Ю. Городецкого]. – М. : Прогресс, 1986. – Вып. 17 : Теория речевых актов. – С. 170–194.
14. Скаб М. С. Функціональна сфера апелюції в українській мові (семантика, граматики, прагматика, стилістика) : автореф. дис. ... докт. філол. наук : 10.02.01 / М. С. Скаб. – К., 2002. – 34 с.
15. Скаб М. С. Прагматика апелюції в українській мові : навч. посібник / М. С. Скаб – Чернівці : Рута, 2003. – 80 с.
16. Словник біблійного богослов'я / під ред. Ксав'є Леон-Дюфура та ін. ; пер. з 2-го франц. вид. ; заг. ред. доктора богослов'я Владики Софрона Мудрого, ЧСВВ. – Львів : Місіонер, 1996. – 934 с.
17. Словник української мови : в 11 т. – К. : Наук. думка, 1970-1980.

В статье на материале текстов Нового Завета и Книги Псалмов проанализированы зооморфизмы за формальным выражением средствами украинского языка на две группы: аппелятивы и репрезентативы; особое внимание уделено зооморфизмам, переносные значения которых не зафиксированы в толковых словарях, предложены уточнения соответствующих словарных статей.

Ключевые слова: зооморфизм, переносное значение, аппелятив, репрезентатив, собственнозооморфизмы, имплицитные зооморфизмы.

In the article based on the texts of the New Testament and the Psalms were analysed zoomorphisms by the formal expression with means of the Ukrainian language in two groups: appellatives and representatives. Considerable attention was paid to zoomorphisms, figurative meaning of which wasn't fixed by explanatory dictionaries. Recommendations concerning clarification and expansion of the appropriate entries were made.

Key words: zoomorphism, figurative meaning, appellative, representative, actually zoomorphism, implicit zoomorphisms.